

FØROYA SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BROTURSKAPUR

Nr. 18.

Lýsingaprisur fyri petitreglu: 40 oyru á
1. síðu, 30 oyru á 3. og 4. síðu

Leygardagin 13. mei 1944.

Bláðið verður bilagt á posthúsinum, og
kostar kr. 1,50 + porto um fjórðingsárið

18. árg.

Nú avdúkaði hann seg, Thorstein Petersen, bankastjóri og figgjar-málaráðharri:

Hann prógvar, at einki avlop verður av inntøkum tingsins í 1944 at leggja aftur í móti figgjarhallinum uppá um 1,5 millión.

Jú, víst er tað rætt, sum Th. Petersen sjálvur sigur í »Dagblaðnum« av 2. í hesum — at tað eru fólk, sum hava undrast á, hví hann lat Richard Long í stikkuna, tá ið á stóð í trætuni við »Føroya Social-Demokrat« og »Tingakross« um tað víða gitna figgjarhallið uppá hálva aðru millión.

Thorstein Petersen, bankastjóri og sjálgjærdur finanssekspertur, var jú sjálvur figgjar-málaráðharrin, tá ið hetta figgjarhallið varð til.

Tað er eysæð, at hann sum »hægsti maður« — hin gamli er bara strámaður — og sum maðurin, ið »sat« á lokinum« hevði høvuðsábyrgdina fyri hesa óføra afturgongu í tingsins figgjarstøðu.

Um hann var góður stríðsmaður og vǫpnabróður, skuldi hann verið sjálvskrívaður at komið tí neyðstadda Richard Long til hjálpar.

Men tað hendi ikki.

Harra finansseksperturin og hansara »excellence« figgjar-málaráðharrin steintagdi.

Hann last ikki um vǫp.

Lat Richard Long sprakla einsamallan og hjálpalessan!

Hví?

Kanska tað var fyrri at sláa ein »konkurrent« út innfyri »samgonguna, helt onkur.

Ella varð tað veruliga so galið, at hann ikki tordi — fyrri ikki at »kompromitera« seg sum alvísan peningsekspert?

Hugsá ikki, hann ræðist sín »hálvbróður« sum »førarakonkurrent«.

Grundin er hin — eri vísur í tí —

Hann helt tað vera nóg mikið, at »hálvbróðurin« avdúkaði seg sum finanssekspert.

Hann sýndi sitt goggulyndi — kreyp sær í skjól — Lat Richard Long um skommuna og avsmýrjingina ið stóðst av eini misseyndari roynd at burturforklára fólka-flokksins deyðssypdir — í vitra manna eygum er tað av sonnum einki minni enn ein deyðssynd fyrri fólka-flokkin, at hann longu í fyrstu atlægu aftaná Bartalsmessusigurin stýrir teirri føroysku skútuni um

hálva aðru millión aftur eftir hæli. Allir Føroyingar — hansara egnu veljarar fyrst og fremst høvdu væntað, at hesin stórórðaði »loysingarflokkur« fór at sýna annað figgjaráræði og sjálvbjargnisidni enn, at hann fór at rokna við og til eittvørað at troyta danska statskassan — og harafturat so grovliga at leggja á at eta upp fæið, ið »17-mannaveldið« hevði lagt upp fyrri til tey ringu og svongu árinu, ið menn bera ótta fyrri vilja koma aftaná heimsbardagan.

Ikki tí, hann, ið kennir ta óbundnu »forfongilighetta«, ið fólka-flokksins figgjar-málaráðharri er gávaður við, veit, at hann hevði ikki verið seinur at stigið fram og spælt »rolluna« sum tann alvís finansseksperturin, ið minskunsamur kom staldbróðri sínum til hjálpar.

»Her eri eg bankastjóri og figgjar-málaráðharri Thorstein Petersen! Nøkur orð! Nøkur tøl! — og »Føroya Social-Demokrat« og »Tingakrossur« eru blástir av foldum. Min staldbróður Richard Long er bjargaður frá at drukna!»

Hevði ljóðað óført!

Men hann tordi ikki, tí hann var kortini so klártskygdur, at hann sá, at um hann leyp út í, umrindaði hann ikki at drukna saman við staldbróðri sínum.

Tak hann kortini!

Hann gevst ikki so!

Hann hevur ligið á lúr, um ikki skuldi komið at borðið so væl til, at hann fekk høvi at trína fram — og við eitt »kvette« gera av við teir dekans javnaðarmenn og Louis-armenn, ið hava hættað sær so at flett oman av fólka-flokksins figgjarliga ómagtsstöðu.

Og nú er hann trinin fram.

Ikki við prógvum frá sær sjálvum.

Nei, tey hevur hann als eingi av. Men hann hevur verið á landsnevndarfundi við javnaðarflokksformanninum. Har heldur hann seg hava funnið »kjansin«.

Nøkur ogð burtur úr diktati til gerðabókina heldur hann seg kunna brúka soleiðis (tak hann, so snúð-

ligur hann er!) at tað skal siggja út, sum um javnaðarmenn sjálvir ásanna, at tað er skeivt, at talan er um eitt figgjarhall uppá hálva aðru millión. Hann sleppur tá undan sjálvur at prógva út í æsir. Óført um hetta hevði kunnað borið til. (Tí hann kann sum sagt einki prógva!)

Søgan er henda:

Undirskrivaði ásannaði á landsnevndarfundi tað sama, ið varð ásannað á figgjarnevndarfundi í seinastu tingsetu, at ætlaðu inntøkur og uppsettu útreiðslur á figgjarætlanini, ið fólka-flokksráðharrin kom fram við undan eyka-játtanunum og »konstateringini« av vegapeningstrottinum komu ikki meiri enn at standa á jøvnum.

Petersennarnir sita undir orðunum. Springa fram í »Dagblaðnum« gleðirópandi: Har siggja tit. Dam sigur sjálvur, at útreiðslur og inntøkur eru á javnaborði. Hann hevur soleiðis etið alt í seg um figgjarhallið uppá 1½ millión! Hurra!

(Framhald á 3. síðu).

Privat og alment fyrítaksemi.

Hesin spurningur um privatar og almennar fyrítøkur er ofta havdur á lofti.

Tað fer kanska at vera alkunnugt, at tá ið tað almenna fer at taka sær av hesum og hasum vinnumálum, tekur undir hond ymsar framleiðslur í landinum, so siga menn, at ætlanin er at socialisera landið. Eisini plægdi at vera sagt, at landið, stýrið tekur monopol, einarétt á hesa og hasa vinnugrein. Altso fáa vit tað burtur úr tí, at hvørja ferð landið — ella sum eisini verður sagt — tað almenna leggur uppí vinnulivið, um tað so er beinleiðis at driva eina vinnu, ella bara at eftiransa vinnulivinum, sum er á einstaklinga hondum, kunnu vit siga, at tað lagið at búgva í einum landi, sum hevur hitt ókunniga navnið socialism, hevur vundið frama.

Eitt siggja vit, tá ið vit kannu um hesar spurningar, og tað er, at tá ið ástendur í landinum s.t.d. í kríggstíðum, verður hetta lagið, at tað almenna leggur uppí, eftiransar vinnulivið og framleiðslu ella eisini beinavegin tekur driftirnar, oftast nýtt.

I londum har fólkið hevur eitt

sterkt einstaklingalyndi eru stýrini trek at fara til slik undantøk. Tað er at skerja mannarættindini, verður hildið, tað er eitt band á menn, og tað kveir tað fría, óbundna »initiatiði«, so best er at leyst verður givið aftur sum skjótast, at tær fríu kreftirnar kunnu sleppa fram at aftur og arbeiða ótarnaðar sum áður.

Hetta er eisini høvuðsatfinningin. menn oftast hava til ta socialistisku stýrisskipanina, at hon gevur ikki einstaklinginum rásarúm. Hon veldir, at allar vinnur »stagnera«, torna upp og bara verða hildnar víðlika av statsstøðningum.

Men vit kunnu taka fram at henda atfinningin hevur ikki gott grundarlag. Vit nevndu, at tað var nettupp í óvanligum tíðum, at menn fóru at ganga eftir tí socialistisku stýrisleiðini. Tá ið ástendur og umræður at framleiða mest møguligt av øllum slag, er tað, at tann privata fyrítøkan ikki er fær fyrri at greiða krøvini; hon virkar heldur ikki eftir føstum reglum og plánum, ið gagna og styrkja skulu heildina, alt samfelagið; men av tí at hon er treytað av tí, tann einstaki maðurin heldur seg og vinnu sína hava fyrri neyðin, gagnar og mennir hon serliga vinnur ella grein í einstakari vinnu og styrkir á tann hátt ein tætt, meðan hinir tættirnar samtíðis vikna.

Vit siggja eisini tað, at samfelagshjólíni øll somul ganga í hesum óvanligu tíðum. Framleiðslan stendur á hægsta stigi, og øll fáa tað, teimum tørvar bæði til matna og klædna. Eftiransingin kann kennast sum eitt band í fyrstani, men sum frá líður, er tað eins og menniskjuni laga seg, og øll falla inn í hetta heildarverkið.

Føroyingar eru sum allir Norðlendingar fólkið við sterkum einstaklingalyndi, honura dæmar einki eftiransan, og at privat rættindi skulu verða skerd. Tað er eisini, í Føroyum stórt vantreysti á alt, ið lanfæstýrið hevur undir hond. Stýrið skal hava minst møguligt ræði, einki hava við vinnulivið at gera, uttan tá ið uppløga er, og einstaklingurin ikki sær seg færan fyrri sjálvur at fáa vinnuhjólíni í gongd. Menn tykjast ikki at vilja læra av søguni um Jósef í Egyptalandi, ið savnaði saman í teimum góðu árunum og nýtti tað í teimum ringum.

Tað er eisini sum menn óttast, at lata tað almenna taka sær tað